

Разговор

Професор Ђура Радишић ВЕРА КАО ИЗВОР УМЕТНИЧКОГ СТВАРАЛАШТВА

У овом броју листа Епархије бачке *Виноград Господњи* доносимо разговор са професором Ђуром Радишићем, директором средње школе за дизајн „Богдан Шупут” у Новом Саду, са којим смо разговарали о односу уметности и духовности.

Будући да сте својевремено били ученик, касније професор, а данас се налазите на челу средње школе за дизајн „Богдан Шупут” у Новом Саду, дивна је прилика да нас на почетку упознате са историјатом, значајем и особеностима наведене уметничке школе.

Имао сам привилегију да похађам школу за дизајн „Богдан Шупут” у Новом Саду и да као ученик започнем стицање знања из области ликовне уметности и дизајна. Школу сам похађао осамдесетих година прошлог века, када су постојала само три смера: графички, текстилни и дизајн ентеријера. Школа је тада била смештена у згради Јеврејске општине. Срећна околност је била близина галерија, музеја и других установа културе које смо често посећивали. Првобитно, школа је носила назив „Школа за примењену уметност”. Основана је 16. августа 1948. године, решењем Главног извршног одбора повереништва за просвету.

Кроз време школа је неколико пута мењала локације, образовне профиле, али и назив. Постоји тврдња да је данашње име школа добила почетком седамдесетих година 20. века, на предлог професора Мирослава Крајичека. Богдан Шупут је изразито талентован представник нараштаја који се на ликовној сцени појављује између два светска рата. Одлуком Покрајинског секретаријата за образовање од 2005. године, ова образовна установа постаје „школа од изузетног значаја за Аутономну Покрајину Војводину”. Од свог оснивања до данас, школу је похађало близу пет хиљада ученика, од којих су многи постигли изузетан професионални успех у зе-

Професор Ђура Радишић

мљи и иностранству. Наши садашњи ученици постижу одличне резултате на конкурсима, такмичењима, изложбама, пројектима, као и при стицању знања из школског градива. Као образовна установа, више пута смо освајали златне медаље, дипломе и плакете на Међународном сајму образовања, достижући високе стандарде квалитета установе.

Тренутно школу похађа петсто ученика на пет образовних профила кроз које стичу знања из области дизајна ентеријера, графичког дизајна, дизајна текстила, дизајна амбалаже и класичних ликовних дисциплина на ликовном одсеку. Може се рећи да је особеност школе да се уз овладавање струком ученици оспособљавају да мисле на креативан начин изван постојећих оквира, како би кроз стваралачки процес остварили оригинална, практична и лепа решења у својим областима.

Разговор

Школа носи назив по знаменитом младом уметнику Богдану Шупуту. Ко је он био и у каквој је вези са Погромом у Новом Саду?

Богдан Шупут је био, према сведочењу свога професора, чувеног сликара Љубе Ивановића, најдаровитији студент своје генерације. Високо мишљење о Шупутовом таленту потврђено је касније и од стране стручне критике после отварања изложбе „Десеторице“ у уметничком павиљону „Џвијета Зузорић“ 1939. године у Београду. Трагична судбина затиче младог Богдана на служењу војног рока 1941. године, када су га Немци заробили као војника и депортовали у војни сабирни логор у Саксонији. Крајем године он је био пуштен и, по повратку у Нови Сад, после само неколико месеци је страдао током Погрома у Новом Саду заједно са мајком, тетком и многим другим грађанима, међу којима су, не случајно, били изузетни представници српскога народа – свештеници, професори, интелектуалци, трговци, занатлије и други.

Међу некадашњим ученицима школе на чијем се челу налазите велики је број данашњих свештенослужитеља и вероучитеља, али и иконописаца, који ревностно служе нашој светој Цркви. Како доживљавате ову чињеницу и да ли смо данас у довољној мери свесни овог благослова?

Током школовања, две године сам седео у клупи са Срђаном Перићем, данашњим угледним сомборским свештеником. Он је тада, осим непорецивог ликовног дара, испољавао ведар дух, али и смирење и прибраност, нетипичне за тај узраст. Имали смо леп, колегијалан и братски однос. Уз њега сам имао задовољство да упознам и друге младе људе који су се касније посветили служењу Господу кроз иконописање и фрескопис. Поменуо бих Видоја Туцовића, данас професора на Академији ликовних уметности, потврђеног иконописца и фрескописца. Поменуо сам ученике уметничке школе из своје генерације, а тај низ се, хвала Богу, не прекида ни данас. За мене је важан увид да постоји непореци-

ва веза између уметности и духовности, где је заједничко то што се у обема одвија процес унутрашњег трагалаштва за најдубљом истином. Ова чињеница је потпуно природна и потребно је да као заједница подржимо младе истинотражитеље и помогнемо им системски, етички и материјално.

Плодови верске наставе су видљиви на свим нивоима, а приметан је раст броја ученика који у повереној Вам школи похађају часове веронауке. Како Ви сагледавате значај верске наставе?

Са својих шездесет година, сведок сам друштвено-политичких промена кроз време и познати су ми периоди наметања различитих модела *ајосџасије*, наравно увек са истим циљем: да се људска вера у Бога замени идејама „раја на земљи“, вером у прогрес, вером у науку и технологију. Сматрам да је данашње време изузетно изазовно и опасно за душе јер је у току опасна инжењерија крађе времена и пажње кроз заводљиве и токсичне садржаје, а тиме и крађе животне силе младих људи. Популарна култура нуди опскурне садржаје, промовише простакалук и неумереност као врлине. Гради се „вредносни систем“ који оправдава бескрупулозност, сировост, глупост и неукус. На другој страни, укорененост у вери, традицији и вредностима даје младима осећање идентитета, интегритета и континуитета истинских вредности из којих касније расту добри плодови на сваком пољу деловања. Повратак веронауке у школе доживео сам као повратак изворним вредностима. Наша школа је увођењем веронауке на лепоту уметности додала лепоту, топлоту и присност коју доноси Православље. Добили смо, такође, поуку врлине и одговоре на многе недоумице.

Дуги низ година бавите се уметношћу. Шта бисте поручили младима када је реч о напредовању у овом виду узрастања?

Будући да сам осамнаест година радио као професор ликовне групе предмета, ученицима сам, између осталог, упућивао не-

Разговор

колико основних порука: да је бављење уметношћу најчешће потрага за смислом и племенита мисија духа, срца, ока, ума и вештине; затим да се напредује са љубављу и упорношћу, ценећи своје успоне и падове, и да истинска аутентичност исходи из непоновљивог искуства личности обogaћене даровима у сагласју са универзалним вредностима. Такође сам их учио да је потребно да негују пажњу према себи и другима.

Приликом обнове и рестаурације Алмашке капеле у Новом Саду дали сте свој драгоцен допринос. Замолићу Вас да нас упознате са детаљима и поделите са нама сећања на ово благословено дело.

На обнови Алмашке капеле радио сам са позлатарском радионицом *Иванчев*, покојним конзерватором Мариом Вукнићем и мојом супругом Маријаном. Маријана и ја смо радили конзервацију и рестаурацију икона и представља са иконостаса, као и реконструкцију фрески у своду капеле. Иконостас и фреске у барокном стилу осликао је чувени сликар Павле Симић. Занимљиво је да Павле Симић почива недалеко од капеле. Рад на обнови капеле трајао је неколико месеци током 2018. године. Поминућу да је ово била четврта обнова Алмашке капеле у последњих седамдесет година.

Безмало три деценије сте у служби уметности, а многобројне светиње су оставиле драгоцен печат у Вашем животу. Да ли бисте споменули светиње у којима се радили?

Три деценије рада на обнови и заштити културних добара је баштина наше радиони-

Свети Николај Мирликијски, икона породице Павловић

це, а најзначајнијим активностима сматрам радове на иконама са иконостаса храма Успења Пресвете Богородице у Даљу; на иконостасу, *Христовом јробу*, као и на великом броју целивајућих икона у храму Ваведења Пресвете Богородице у Зрењанину; на иконостасу и фрескама у своду Алмашке капеле; на иконостасу храма Преноса моштију светог Николаја у Равном Селу; у олтару храма Рођења Пресвете Богородице у Сремској Каменици, где сам осликао фреску Распећа Господа Исуса Христа у проскомидији и фреску Господа Сведржитеља на горњем месту у олтару. Заједно са почившим Мариом Вукнићем радио сам конзервацију и рестаурацију фреске *Богородица Ширшаја* у куполи олтара. У храму Вазнесења Господњег у Беочину благословен сам радом на чудотворној икони Богородице са Христом и на икони Господа Исуса Христа.

Разговор

Додао бих да сам са супругом Маријаном насликао велики број славских икона.

Почетком 2026. године, у Културном центру Новог Сада, уприличена је изложба посвећена Павлу Павловићу, умировљеном учитељу који је страдао током Погрома 1942. године, а која представља причу о његовој славској икони светог Николаја Мирликијског. Будући да сте имали благослов и част да рестаурирате ову икону, упознајте нас са детаљима.

Препоруку за рад на славској икони светог Николе добио сам од свог изузетног ученика Филипа Поповића, даровитог иконописца, а поверење и благослов од презвитера Мирослава Николића, управника Ризнице Епархије бачке. Икона је страдала заједно са породицом Павловић у Погрому 1942. године. Као човек био сам затечен суровошћу са којом је икона била исечена вертикалним резovima преко читаве површине. Избројао сам једанаест прореza који су у потпуности девастирали платно, подлогу и боју. Треба истаћи да је неко добронамеран покушао да спасе икону подлепљивањем на ново платно. Тај лаички покушај је, може бити, понешто сачувао, али је уједно и отежао рад на конзервацији и рестаурацији иконе. Наиме, употребљено је снажно столарско туткало које је тешко „избити” из ткања, тако да је делимично остала заробљена деформација платна. Процес обнове подразумевао је потпуно скидање претходне реконструкције и подлепљивање на нови носилац са убаченим међуслојем који потиरे просторне напоне. После стабилизације свих слојева иконе и чишћења, извршена је, по захтеву, делимична надокнада бојеног слоја како би резони били видљиви из разлога сведочења страдања иконе.

Хтео бих са вама да поделим једно сведочење које је мало познато. Наиме, честити предузетник Ђура Николић је у кући Павловића радио зидарске послове, где му је блиска рођака испричала да су окупатори походили њихову кућу и да се мађарски официр нашао у разговору са Павловићима који су перфектно говорили мађарски језик и тако

стекли његову наклоност. Ипак, нису избегли злу срећу јер је један од војника открио икону на зиду.

Да ли можемо рећи да је и ова икона, у правом смислу те речи, страдала заједно са нашим благочестивим народом?

Велика је истина да икона породице Павловић постаје снажан и трајан символ страдања нашег благочестивог народа. Послужићу се речима светог Игнатија Богоносца: „Пшеница сам Господња, млевена зубима звери.”

Колико је, према Вашем мишљењу, значајна улога вере у животу једног уметника?

Вера уметнику даје стваралачки полет и човекољубива осећања и може довести искреног и преданог уметника до духовног усхићења кроз подвиг стварања.

Шта бисте поручили младим уметницима који су у себи препознали призив и спремни су да умноже од Бога им даровани таленат?

Младим уметницима бих поручио да буду вредни и истрајни у „обделавању свога врта”, да настоје да превазиђу терор ега, да спусте ум у срце, да негују осећање захвалности, да науче да тихују и Богу се моле, да саосећају са ближњима. И још: да уче да усредсреде своју пажњу на *овде и сада*. Једном речју, да буду присутни, присебни и власни над својим животом, јер је то највиша уметност – изградити достојан живот у свакој врлини.

На крају, која је Ваша порука читаоцима листа Епархије бачке?

Осећам велику захвалност и благодарим на пажњи, љубави и подршци коју сте исказали читањем овог интервјуа. Желим вам свако добро од Васкрслог Господа нашег Исуса Христа.

Разговарао катихета Бранислав Илић